

KÜRESEL VE BÖLGESEL SORUNLAR BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE TERÖR VE TERÖRİZM

PROF. DR. E. SEMİH YALÇIN*

Terör

Terör kelimesinin kökü, Fransızca “terreur” olup Türkçedeki karşılığı “yıldırma, korkutma, tedhiş, gerilim yaratma, korku salma” manalarına gelmektedir.¹ Terör; bir toplumda, bir grubun, halkın direnişini kırmak için ortaya çıkardığı korku olarak da ifade edilmektedir.

Terör; ucuz, sınırlı insan kaynağı gerektiren, ani vuruş özelliği ile son derece etkili, bir hedefe yönelik, büyük organizasyonlar gerektirmeyen bir savaş yöntemidir. Terörün kaynağında yok edilmesi oldukça zor olup, doğasındaki gizlilik açısından bir devlet ya da kurumla ilişkisinin kurulması da çok zordur.² Terör saldırılarının nerede, ne zaman, ne şekilde ve nasıl meydana geleceği ve kimi ya da neyi hedef alacağı belli değildir. Bu anlamda terörü uygulayanların stratejik üstünlüğünden söz edilebilir.³

Bu açıdan uluslararası hukuk temelindeki boşluklardan istifade edilebilen terör, günümüz ve yakın geleceğin yeni savaş yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır.⁴ Zira terör ve buna bağlantılı olarak

Terör; ucuz, sınırlı insan kaynağı gerektiren, ani vuruş özelliği ile son derece etkili, bir hedefe yönelik, büyük organizasyonlar gerektirmeyen bir savaş yöntemidir.

* TBMM Gaziantep Milletvekili.

“terörizm” tehdidi altında yaşayan toplumlar geleneksel sıcak savaşlara oranla çok daha az kayıplara uğrarlar; ancak terörizmin yol açtığı kayıplar siyasal, sosyal ve psikolojik açıdan çok daha önemli, kalıcı ve yıkıcıdır.⁵

“Terör” sadece bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilemez; çünkü ekonomik, psikososyal, politik ve özellikle kültürel boyutlara sahiptir. Toplumsal istikrarsızlık, sosyal disiplinsizlik, ekonomik kriz, siyasi bunalım terörün ana kaynağıdır.⁶ Bütün bu öğeleri içeren özgün politikalar, stratejiler, taktikler üretilmemesi durumunda terör hemen her alanda zemin bularak çeşitlenmeye başlar.

Terör örgütlerinin en büyük hedeflerinden biri, toplumun kültür yapısını etkilemek özellikle toplumu bir arada tutan değerleri, bozup değiştirerek terörizmin yaşayabileceği bir ortamı yaratabilmektir. Çünkü uygun kültür tabanı bulunmayan terör örgütlerinin toplumda yaşaması mümkün değildir.⁷

“Terörizm” Kavramı ve Terörizmi Tanımlayabilme Meselesi

Terör örgütlerinin en büyük hedeflerinden biri, toplumun kültür yapısını etkilemek özellikle toplumu bir arada tutan değerleri, bozup değiştirerek terörizmin yaşayabileceği bir ortamı yaratabilmektir.

“Terörizm” bugünün dünyasında karşılaşılan bir olgu değildir. Günümüze kadar farklı kavramlarla ifade edilmiş olmakla beraber, bu kavram içerisinde mütalaa edilebilecek olayların ve gelişmelerin varlığı, insanların toplu olarak yaşamaya başladıkları döneme kadar götürülebilir. Ancak, bilimsel ve teknolojik gelişmeye bağlı olarak, terörizm kavramı da değişime uğramış ve bugünkü görünümüne ve karmaşıklığına kavuşmuştur.

“Terörizm” ile ilgili bir yazıya başlarken önce tanım üzerinde durmak, terörizmin tanımını yapmaya çalışmak, usulen yapılması gereken bir işmiş gibi görülebilir. Oysa “terörizmin” tanımı belki de bu konuda karşılaşılan problemlerin en önemlisidir. Zira aşağıda da açıklayacağımız üzere terörizmin bütün dünya devletleri tarafından ya da en azından etkili olduğu kabul edilebilecek çoğunluğu tarafından onaylanmış ortak bir tanımı yoktur.

“Terörizm” kavramı, terör eylemlerinin siyasi bir amaçla örgütlü sistemli ve sürekli bir şekilde kullanılmasını benimseyen bir strateji olarak “terör” kavramından ayrılmaktadır. Örnek vermek gerekirse herhangi bir linç olayında ya da trafik kazasında terör bulunmakla beraber terörizm yoktur. Terörizmden söz edebilmek için aynı siyasi amaca yönelmiş bir dizi terör olayının varlığı gereklidir.⁸ Buradan hareketle terörizm “Savaş ve diplomasi ile kazanılamayan sonuçları elde etmek, korkutmak ve itaat ettirmek için bir teoriye, felsefeye ve ideolojiye dayanılarak siyasi maksatlarla iradi olarak terör ve şiddetin sistemli ve hesaplı bir şekilde kullanılması-

dır.” şeklinde tanımlanabilir. Sulhi Dönmezer ise “...şiddetin, sosyal, millî irki, dinî, fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma ve savaşı tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı⁹ olarak kullanılması” şeklinde bir tanım yapmaktadır.¹⁰

Terörizm bir siyasi otoritenin varlık biçimini, temel politikalarını ya da bazı politikalarını değiştirme, dönüştürme ya da pekiştirmek amacıyla siviller tarafından sivil ya da sivil olmayan kişileri ya da kuruluşları hedef alabilen, tekrarlanan şiddet eylemleri olarak da tanımlanabilir. Bu durumda terörizmin siyasi bir eylem olduğu veya bu yola başvuranların kendi karar alıcılarını ya da düşman sayılan devletin karar alıcılarını hedef aldığı eylem biçimi olduğu vurgulanabilir. Diğer bir ifade ile terörizm siyasi otoriteleri belirli politikalardan sapmaya ya da politikalarını pekiştirmeye sevk etmeyi amaçlayan eylemler bütünüdür. Terörizme başvuranlar, buldukları konumlardan, güç dengeleri içerisindeki yerlerinden ya da siyasal otoritenin aldığı kararlardan memnun olmayan kesimlerdir ve genel olarak benzer talepleri bulunan grup ya da diğer siyasal otoriteler ile iş birliği içerisinde olduklarıdır. Burada bir tür ortak hedef içinde birleşme yaratılması söz konusu olduğundan, genel olarak terörizm ile devletlerin bağı bulunur. Dolayısıyla terörizm içinde mutlaka devlet unsurunu da barındırır.

Terörizmin tanımında ortaya çıkan belirsizlikler terörizmle mücadele konusunda sonuçları bakımından önem arz etmektedir. Terör korkutma yıldırma amaçlı şiddet araçlarının kullanılması durumu olarak tanımlansa bile sorun sadece terörün tanımlanmasında değil, terörizmin ve teröristin tanımlanmasında da ortaya çıkmaktadır.¹¹

Esasen, terörün şiddet içeren boyutunun, terörü kullanan için “haklı”, teröre muhatap olan için “haksız” sayılmasının, terörün farklı şekillerde tanımlanmasının gerisindeki en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek gerekir. Çünkü “haklılık” bir değer yargısıdır; genel ve geçerli değildir, görelidir, konjonktürelidir ve bütün bu özellikleri nedeniyle de ideolojiktir. Dolayısıyla, terörizm konusunda farklı tanımların ortaya çıkması doğaldır. Bu bakış açısının bir doğal sonucu da, terörizme, sadece örgütsel bir yapı ve veya ideolojik sınırlar içinde veya örgütün görünen yapısından yaklaşılmamasının doğru olmayacağı; terörizmin, çok boyutlu olduğudur.¹²

Terörizmin muhtemel amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Birincisi, halkı veya hedef bir topluluğu korkutmak, dehşete düşürmektir.

“Terörizm” kavramı, terör eylemlerinin siyasi bir amaçla örgütlü sistemli ve sürekli bir şekilde kullanılmasını benimseyen bir strateji olarak “terör” kavramından ayrılmaktadır.

İkincisi, yerleşik otoriteyi tahrip etme; yerleşik otoritenin, terörist ile masum kitle arasında ayırım yapmadan baskı yöntemlerine başvurmasını sağlamaktır.

Üçüncüsü, otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek; yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek ve işlemez kılmaktır.

Dördüncüsü, kamuoyunu, kendi lehine veya düzene ve otoriteye karşı etkilemek ve yönlendirmektir.

Beşincisi de, siyasal güç odaklarını ele geçirmek ve var olan yönetimi devirmektir.

Terör korkutma yıldırma amaçlı şiddet araçlarının kullanılması durumu olarak tanımlansa bile sorun sadece terörün tanımlanmasında değil, terörizmin ve teröristin tanımlanmasında da ortaya çıkmaktadır.

Özetle belirtmek gerekirse, terörizmin; uygar bir toplumu ve bir ülkeyi ayakta tutan ne varsa, bunları aşındırmayı, tahrip etmeyi ve ortadan kaldırmayı ve bu suretle ortaya çıkacak zafiyetten yararlanarak amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflediği söylenebilir.

Terörün amacı; reklamını, propagandasını yapmaktır.¹³ Bu sebeple terörün varmak istediği sonuç genellikle psikolojik ağırlıklıdır. Yani terörize etmek denilen olay, insanları korkutmak, sindirmek, evlerine kapatmak, "Çözüm olsun da bu mesele kapansın." zihniyetini insanlarda yerleştirebilmektir. Kitle iletişim araçlarının sağladığı imkânlardan da yararlanan terörizm, yarattığı korku ve dehşet ile bir bakıma topluma "Benden yana mısın, değil misin?", "Benden değilsen düşmanımsın.", "Düşmanımsan hedefimsin.", "Senin yaşama hakkın yoktur." şeklinde belirtilebilecek "taraf olma" çağrısında bulunmaktadır. Terörizm bu dramatik çağrılar ile insanlara tarafsız olma hakkını yasaklamakta, on-

ların zihinsel ve duygusal masumiyetini yok etmekte, şiddet ortamına çekmekte ve toplumun şiddet yoluyla siyasallaşmasına, kutuplaşmasına yol açmaktadır. Toplumdaki kutuplaşmalar da zihinsel yönden bölünmüş "çatışan tarafları" ortaya çıkarmaktadır. Çatışan tarafların ise toplumun birlik ve bütünlüğünü bozacağı, dolayısıyla terörün amacına hizmet edeceği açıktır.¹⁴

Terörün Ortaya Çıkış Sebepleri ve İkiyüzlülüğü

Sosyologlar, kişilerin teröre kaymasına sebep olarak çağı yorumlayamama, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik gelişmelerden kuşkuya kapılarak çeşitli kurultuş reçeteleri aramaya bağlanmaktadır. Toplumların kamplara bölünmesi, istikrarın bozulması, geleneksel yapıda silah ve şiddet ögesinin ortaya çıkması, terörizmin sebepleri olarak gösterilmektedir.

Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre, eylemciler arasında politik farklılık olmasına rağmen, yaş, eğitim ve gelir düzeyleri açısından hep aynı noktada birleştikleri görülmektedir. Köylerden şehirlere gelenler, üniversite öğrencileri ve 16–25 yaş arası kişiler eylemcilerde ilk sıraları oluşturmaktadır.

Eflatun, suçu, ruhun bir tür hastalığı olarak kabul ederken, bazı araştırmacılar suç işleyen kişilerin beden yapıları ile hareketleri arasında bir uyum olduğunu gözlemişlerdir. Ernest Hooton ise suç işleyen ile işlemeyen insan arasında fizik farklılığı olduğunu ileri sürer. Uzmanlar, cahillerin daha çok şiddet yanlısı olduğunu, modern toplumlarda ise terör ögesinin daha zayıfladığını belirtmektedir. Emegın değerinin ucuzlaması, dengesizliklerin yüksek boyutlara ulaşması (sosyal dengesizlikten ötürü), geçim sıkıntısı, bazı ailevi sebepler, din ve etnik özellikler teröre kaynak teşkil edebilmektedir.

Yoksulluk ve yoksulluğun ötesinde açlığın, terörizmin başlıca çıkış sebeplerinden birisi olduğu ya da terörizmi özendirdiği, haklılık kazandırdığı temelindeki tezlerin de yine özel koşullar olmaksızın bir genellemeye dönüştürülmesi imkân dâhilinde görülemez. Eğer yoksulluk; terörizmi doğuran, besleyen, körükleyen temel bir etken ise o takdirde, terörist hareketlerin en çok görüldüğü coğrafyanın Orta Doğu yerine, Afrika kıtası ya da Hindistan, Bangladeş gibi Asya ülkelerinde olması gerekirdi.¹⁵

Terörün ortaya çıkış sebeplerindeki bu belirsizlik aynı zamanda “terör” ve “terörist” kavramları için de geçerlidir. Örneğin “Kurtuluş Mücadelesi”, silahlı çatışma hukukunda yeri olan, bir stratejik durumu, bunun hukuki niteliğini açıklayan bir kavramdır.¹⁶ Bu açıdan “terör” “terörizm” ve bunları uygulayan “terörist” birileri için “kötü”yü temsil ederken, diğerleri için “iyi”yi temsil edebilmektedir. Bunun dışında, “kötü”nün algılanışında da ciddi farklar ortaya çıkmaktadır. Terör eylemine başvuranın tanımı, başvurduğu yer ve zaman dilimine göre farklı isimler alabilmektedir. Çoğu zaman aynı zaman dilimi içinde bile farklı bölgelerde benzer terör eylemi gerçekleştirenler, farklı kavramlarla tanımlanabilmektedir. Örneğin, Ocak 2007’de Atina’daki ABD Büyükelçiliğine yapılan roket saldırısını düzenleyenler “anarşist”, Bağdat’takine düzenleyenler “direnişçi”, Afganistan’dakine düzenleyenler de “terörist” olarak sınıflandırılabilenkte, Ruanda’daki terör eylemleri ise, “soykırım” olarak adlandırılabilenkte.¹⁷ Bunun yanında bazı Güney Amerika ülkelerindeki teröristlere de “gerilla” denebilmektedir.

Terörizmin; uygar bir toplumu ve bir ülkeyi ayakta tutan ne varsa, bunları aşındırmayı, tahrip etmeyi ve ortadan kaldırmayı ve bu suretle ortaya çıkacak zafiyetten yararlanarak amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflediği söylenebilir.

Diğer bir ifade ile günümüz Irak'ında kim "terörist" kim "direnişçi"dir? Hangi hareket "kurtuluş mücadelesi", hangi hareket "ayaklanma", hangi durum bir "iç savaş" sayılabilir? "Terörist" ve "özgürlük savaşçısı" veya "gerilla" şeklinde ayrımlar yapılabilir mi? Bu konularda, siyasi, askerî ve hukuki kavramların ve söylemlerin birbirine karışması, içinde bulunulan iletişim kargaşasının temel nedenleri arasında yer almaktadır.¹⁸

Bu türden bir farklılaştırma, eylemin hedefi ve etkisi bakımından bir farklılık yaratmasa da terörizmle mücadele bakımından önemli farklılıklara karşılık gelmektedir. Kimi ülkelerin terörist saydığı ve fiilen de mücadele ettiği gruplar, bazı ülkeler tarafından "terörist" veya "terör örgütü" olarak tanımlanmamakta, terörizmle mücadele kapsamının dışında tutularak kovuşturmaya uğramamakta, hatta kimi zaman örtülü bir desteğe bile kavuşmaktadır.¹⁹

Çok güçlü devletler herhangi bir hukuki düzenlemeye de ihtiyaç duymadan uluslararası antiterör operasyonlarına girişebilmektedirler.

Terör tehdidine muhatap olan devlet, uluslararası arenada yeterince güçlü olduğu takdirde, bu devlete yönelik tehdit küresel terör olarak algılanmakta ve ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelere dayanılarak; dost-düşman devlet ayrımı yapma ve bu ayrıma dayanılarak millî sınırları dışında da terörizmle savaşabilme hakkı olduğunu farz ve kabul edilmektedir. Hatta çok güçlü devletler herhangi bir hukuki düzenlemeye de ihtiyaç duymadan uluslararası antiterör operasyonlarına girişebilmektedirler.

Uluslararası arenada yeterince güçlü olmayan bir devlet teröre muhatap olduğunda yukarıda belirtilen algılama ve uygulamalar tamamen değişmektedir. Terör algılaması mahallî algılamaya dönüşmekte, ulusal veya uluslararası hukuk kuralları ne derse desin veya ilgili devlet teröre karşı hangi hukuki düzenlemeleri yaparsa yapsın hukuk dışı kalmakla suçlanabilmektedir. Yeterince güçlü olmayan devlete karşı çok rahat bir şekilde "teröristle anlaşma, uzlaşma yolu arama, taviz verme, etnik kimliği tanıma, devlet sistemini değiştirme" gibi öneriler gündeme getirilebilmektedir. Hatta daha da ileri gidilerek, ilgili devletin askerî çözümlere başvurma ve iç güvenlik harekâtı uygulama gibi yöntemleri ise "insan haklarını ihlal" suçlamasıyla karşılaşmaktadır. Özetle, ulusal terörle mücadele o devletin uluslararası arenadaki gücü ile doğru orantılıdır.²⁰

Türkiye'de Terör

Türkiye, otuz yıldır terörizm belasıyla boğuşmakta, ülke ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve siyasi açıdan yıpranmaktadır. Terörizm konusunda binlerce yabancı kaynak kitap, araştırma, tez çalışması bulunmasına karşın, terörden

çok acı çektiğini her fırsatta dile getiren ve on binlerce insanını kaybeden Türkiye’de yazılmış eser kıtlığı, zihni tembelliğimiz ve kendi sorunlarımıza gösterdiğimiz ilgisizliğin acı bir göstergesidir.²¹

Cumhuriyet tarihimiz boyunca, terörizmin her türünü yaşamış olan Türkiye’de terör konusunda bilimsel araştırmaların yeterince yapılmamış oluşu günümüzde millet olarak sıkıntısını çektiğimiz etnik terörün bir çıkmaz hâline gelmesinin sebeplerinden biri olarak görülmelidir.

Diğer taraftan küreselleşme olgusunun küçülttüğü dünyada yaşanan gerginlik ve çatışmalar herkese tesir edecek şekilde bireyselleşmektedir. Dünya bir taraftan demokratikleşme olgusunu yaygınlaştırma çabası içerisindeyken, diğer yanda kural tanımaz terör bütün ülkeleri ve milletleri ciddi bir şekilde tehdit etmektedir.

Anadolu’nun coğrafi konumu, asırlar boyunca üzerinde yaşayan insanlar için her devirde sürekli mücadeleyi gerekli hâle getirmiştir. Türkiye jeopolitiğinin yapısı incelendiğinde başat güçlerin hayat sahası olabilecek bir coğrafya olduğu görülür. Çünkü burada yaşayacak millet, sıcak savaşların, soğuk savaşların, terörün ilk muhataplarından olma emrivakisi ile yüz yüzedirler. Bu durum bir bakıma Türkiye’nin coğrafi ve jeopolitik kaderidir. Dolayısıyla Türkiye’yi vatan edinmiş bir millet, tehdit ve terör içeren oyunları karşılayacak yapıda ve caydıracak güçte olmak zorundadır.²²

Bu daimi tehlikeye rağmen Anadolu coğrafyasının sağladığı eşsiz kolaylıkların da mevcut olduğu görmezlikten gelinemez. Anadolu coğrafyasına sahip olanlar, teşkilatlanmış gücünü ve bütünlüğünü koruduğu sürece Akdeniz, Ege, Karadeniz ile bu denizlerin havzalarının kontrolünü elinde bulundurmuş, Orta Doğu, Balkanlar ve Kafkasları egemenliği veya nüfuzu altına almıştır. Bölgenin Türkler tarafından elde edilmesi ve kontrolü, dünya tarihinin dönüm noktalarından birisi olmuştur. Yeni ve Yakın Çağlar bir bakıma, Anadolu’nun Türklerden kurtarılması için yapılan savaşlar, ittifaklar, politik ve ekonomik entrikalar tarihidir.²³

Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçişin sıkıntılı olması da ulusal ve uluslararası kesimlerin Anadolu’ya yönelik amaçlarına ulaşmak için fırsat olarak değerlendirmelerinden kaynaklanmıştır. Birinci Dünya Savaşı süreciyle hızlanan bölünme, ayrılıkçı isyanlar ve nihayet terör tehdidi, ilk meclisin açılmasıyla birlikte yeni Türk Devleti’nin kurucularını da ciddi anlamda uğraştıracaktır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bugüne gelen süreç içerisinde bir kısmı Osmanlı Devleti’nden miras kalan, bir kısmı Cumhuriyetin kuruluş ideolojisine yönelen tep-

Türkiye, otuz yıldır terörizm belasıyla boğuşmakta, ülke ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve siyasi açıdan yıpranmaktadır.

kilerden kaynaklanan, bir bölümü de yer aldığı coğrafyanın özellikleri nedeniyle oluşan terörizm tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır.²⁴

Türkiye'nin maruz kaldığı ve hâlen süregelen terörizm tehdidinin belirgin iki özelliği vardır. İlk özellik, etnik, radikal dinci ve ideolojik olmak üzere neredeyse bilinen tüm terörizm türlerinin Türkiye'de ortaya çıkmış olmasıdır. İkincisi de tüm terörizm tehditlerinin arkasında güçlü bir dış desteğin varlığını hissettirmesidir.²⁵ Dikkat edilirse her iki özelliği Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitiği ile izah etmek mümkündür. Ancak ikinci özellik, yani dış destek terörizmin başarısını artırmaktadır. Çünkü terörün başarısı büyük ölçüde ve daima dış desteğe bağlı olmuştur. Dış desteği olmayan terörün başarı şansı yoktur. Bu sebeple artık özellikle Türkiye için bütün diplomatik ilişkilerde terör gündem maddelerinden birisi olmak zorundadır.²⁶

Gerek bu zorunluluk yüzünden gerekse ABD'nin Orta Doğu politikaları sebebiyle Türkiye-ABD ilişkilerinde terör maddesini gündemin birinci sırasına yerleşmiştir. Çünkü ABD'nin ve uluslararası güç odaklarının Orta Doğu'daki çıkarları, bölgede varlığını Amerikalılara borçlu olan sadık bir devletin oluşumuna işaret etmektedir. Tasarlanan ve oluşması sadece zamanlama sorunu hâline gelen Kürt Devleti'nin kurulmasının²⁷ öteki yüzünde ise yine ABD mandaterliği ve AB güdümlülüğünün bir rol olarak yazılmış olduğudur.

Yazılan bu rol ve paylaşma projelerinin yeni olduğunu söylemek imkânsızdır. İki yüz yıldır tekrarlanan ve yakın tarihe bakıldığında daha 19. yüzyılın başlarında Fransa, İngiltere, Almanya, Rusya ve ABD'de Şarkiyat Enstitüleri kurulduğu görülebilir. Yine Kürt Enstitüleri Batı'da pek çok yerde kurularak bugünkü Kürtçü, bölücü hareketlerin zeminini oluşturmuştur. 1800–1950 yılları arasında oryantalistlerin Doğu ile ilgili neşrettikleri eser sayısı yaklaşık 60 bin²⁸ civarında olduğu düşünülürse, Kürtlerin kendi varlıklarını hangi güçlere dayadıkları daha iyi anlaşılacaktır,

Cumhuriyet tarihimizde bilhassa 1960'lı yıllardan sonra yoğunlaşarak ülke gündemimize yerleşen terör faaliyetlerinin bir nedeni de ülkemizi ekonomik hedeflerinden uzaklaştırmak, az gelişmişlik seviyesinde tutmaktır. Türkiye'nin ekonomik ve siyasi gücü kendisini hissettirmeye başladığı anda, Türkiye'ye yönelen yıkıcı ve bölücü güçlere yeşil ışık yakılarak destek verilmekte; durum tehlike arz edince de Türkiye'nin tamamen kaybedilmemesi için lüzumlu olan suni dostluk

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan bugüne gelen süreç içerisinde bir kısmı Osmanlı Devleti'nden miras kalan, bir kısmı Cumhuriyetin kuruluş ideolojisine yönelen tepkilerden kaynaklanan, bir bölümü de yer aldığı coğrafyanın özellikleri nedeniyle oluşan terörizm tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır.

gösterilerinde bulunmaktadır. Ülkemizde terörizmle mücadele için aktarılan rakamlara baktığımızda görülen devasa boyut bize bu gerçeği göstermektedir. Terörizmin toplumda yarattığı gerginlik, ekonomik, siyasi ve kültürel gelişme sürecinin önünde bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğal olarak terör birinci öncelikli halledilmesi gerekli sorun olarak görüldüğü sürece ileriye dönük hamlelerin sürekli geciktirilmesine neden olmaktadır.²⁹ İşte bu sebeplerle Türkiye, tarihinin, kültürünün ve coğrafyasının taşıdığı büyük özellikler sebebiyle devamlı bir ideolojik savaşa maruz kalmıştır.

Bu ideolojik savaş, sıcak savaştan daha tehlikeli olup, Türk milletinin asli fonksiyonlarını yapamayacak hâle getirmek suretiyle Türk Devleti'ni yıkmak ve yerine Türk milletine yabancı ideolojik bir düzen ve bunun devletini kurmak isteğidir ki artık bu durum tamamen alenidir.³⁰

Cumhuriyet tarihimizde bilhassa 1960'lı yıllardan sonra yoğunlaşarak ülke gündemimize yerleşen terör faaliyetlerinin bir nedeni de ülkemizi ekonomik hedeflerinden uzaklaştırmak, az gelişmişlik seviyesinde tutmaktır.

PKK'nın uzun süredir uyguladığı terörü kendi mücadelelerinin "siyasileşme politikası" olarak takdim etmesi bu gerçek amacı bir yönüyle doğrulamaktadır.

Bazen mağdurluk psikolojisini temel alan terör örgütleri veya siyasi uzantıları kendileri gibi mağdur olmuş yönetimler ve ülkelerle iş birliği yaparak siyasi destek görebilmektedir.³¹ PKK terör örgütü ve onun siyasi uzantısı durumundaki BDP'nin de Türkiye'de ve yurt dışında aynı taktikle hareket ettiğini söylemek mümkündür. Çeşitli Batılı devletler, başta Fransa olmak üzere İsveç, Almanya, Belçika, İsviçre ve İngiltere, Kürtlerin insan haklarıyla ilgileniyor gibi gözükerek PKK'ya açıkça destek vermektedirler. Özellikle Avrupa, gerek resmî yollarla gerekse sınırları dâhilindeki sivil toplum örgütleri vasıtasıyla sözde bir Kürt sorunu ihdas ederek, bu sorunu dünya kamuoyuna ve uluslararası kuruluşlarının gündemine taşıma gayreti içindedir.

Bugün gelinen noktada masum demokrasi taleplerinin ardına saklanan PKK terörünün, hiçbir iç ve dış güç tarafından demokratik hak ve özgürlükler talebiyle sınırlı kaldığı söyleyemez. Çünkü uygulanan vahşetin demokrasi kılıfına sokulması mümkün olmadığı gibi demokrasi lafzı dış güçleri de taraf yaparak terör faaliyetlerine kalkan yapılamaz.³² Daha da önemlisi teröristlerin dışarıdan maddi destek almasından ziyade dışarıdan moral destek almasıdır. Çünkü terörist o kadar iğrenç bir suç işlemekte, sürekli olarak konuyla ilişkisiz sivil insan öldürmekte, onların canını almaktadır ki bu yaptıkları için kendini ikna edebil-

mesi gerekmektedir. Kendisini ikna etmesi ise ancak dışarıdan ve kendisinden üstün gördüğü, daha uygar gördüğü, daha ileri gördüğü bir grubun “*Sen haklısın arkadaş.*” demesi ile mümkündür. Teröristin korkunç suçları fütursuzca işleyebilmesi, “*Evet ben haklıyım çünkü beni eziyorlar, benim siyasi amaçlarım var, bu meşru amaçlarımı gerçekleştirmeme izin vermiyorlar, onun için ben de öldürmeye devam ediyorum.*” diyebilmesinden kaynaklanmaktadır. İşte bu sebeple Avrupa’nın hem kendi içinde hem de bize karşı yaptığı korkunç hata budur.³³

Esasında terörizmle mücadele bir bütün olup ülke içindeki ve ülke dışındaki mücadele bu bütünü parçalarıdır. Yurt içinde verilen mücadele, yurt dışındaki mücadeleyle mümkün olabilecektir.³⁴ Dış tehdit unsurlarının günümüzde hedef aldıkları ülkeleri doğrudan doğruya silahlı saldırı ile ele geçirme yerine, ülke içerisinde yıkıcı unsurlar yaratarak veya herhangi bir nedenle ortaya çıkmış bu unsurları kullanarak içten çökertme politikasını uyguladıkları görülmektedir.³⁵ Bugün Türkiye’de yapılmak istenen de ülke içinde oluşturulmuş yıkıcı unsurların güçlenmesini sağlamak, bu suretle ülkeyi ayrıştırmaktan ibarettir.

Bir devlet ağır ve yakın bir terörizm tehdidi ile karşı karşıya ise gündeme getirilecek hukuki düzenlemelerin terör eylemlerine “şedit” bir anlayışla yaklaşılması, temel insan hak ve özgürlüklerine de kısıtlayıcı bir açıyla bakması doğaldır.

Bir devlet ağır ve yakın bir terörizm tehdidi ile karşı karşıya ise gündeme getirilecek hukuki düzenlemelerin terör eylemlerine “şedit” bir anlayışla yaklaşılması, temel insan hak ve özgürlüklerine de kısıtlayıcı bir açıyla bakması doğaldır. Bu durum bütün hukuk dallarında geçerli olan “*menfaatlerin tartılması ve ağır gelenin tercih edilmesi*” teorisinin normal ve mantıklı sonucudur.³⁶ Böyle bir ortamda öncelikli görevleri insan yaşamını ve kamu düzenini korumak olan devletlerin işi hak ve özgürlük ideallerinin ardına sığınan terör odaklarını ayırt edebilmek olmalıdır.

Terör örgütünün tasfiyesi adına siyasileşmesini desteklemek ise yapılacak en büyük hatalardan biri olup iç destek anlamına gelir. Bu kabul terörü bitirmek adına, gayrimeşruluğu meşru hâle getirmekten başka bir şey değildir. Terör, taviz verilerek bertaraf edilemez tam tersine güçlendirilmiş olur. Terörle mücadele ancak sosyolojik tedbirler üzerine bina edilmiş emniyet tedbirleri ile yapılabilir. Siyasi platformda yer almaya çalışan PKK terörünün “Kürdistan’a barış” söylemiyle ortaya çıktığı hatırlandığında mesele bütün açıklığıyla anlaşılabilir. Bir diğer iç sebep Kürtlerin bir alt kültür oluşturarak, Türk kültüründen uzaklaştırıldıkları daha açık bir ifade ile Türklerin Kürtleştirilmesidir.³⁸

Sonuç Yerine

Tehlike ve saldırılara korumasız bir şekilde açık olan hiçbir organizmanın yaşama şansı yoktur. Bu durum bütün canlılar ve insanlar açısından olduğu kadar insanların oluşturduğu kurumlar ve devlet açısından da geçerlidir.

Günümüzde tehlikelerin başında terörizm gelmektedir. Ülkeleri parçalamak isteyen bölücüler, anarşistler, aşırı uç mensupları ve radikal azınlıklar yurt içinde ve dışında can ve mala karşı ağır saldırılar gerçekleştirerek isteklerini bu tür şiddet eylemleriyle zorla kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.³⁹

Terörizm, tarihin en eski zamanlarından beri toplumları ve ülkeleri tehdit etmiştir ve etmeye devam edecektir. Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar neticesinde, geçen yüzyılda “sıcak savaşların” yerini “Soğuk Savaş” yöntemleri olarak terörizm daha da yaygınlaşmıştır.⁴⁰

Küreselleşen dünyada ulusların çıkarları, dünya pazarlarından daha fazla pay almaya dönüşmektedir. Pay almak giderek güçlenmektir. Pay sahibi olmak gibi bir çaba aynı zamanda yönetmeyi sağlamakta, yönetici pozisyonu elde ettiğiniz andan itibaren ise etkiniz altına aldığınız toplumları yönlendirme işlevini üstlenmiş olursunuz.⁴¹ Batılı emperyalistlerin Türkiye’ye bakışı Lozan’dan sonra böyledir. Türkiye’nin yüz ölçümünün % 30’unu kaplayan Doğu ve Güneydoğu Anadolu, yer altı ve yer üstü zenginliklerinin yanı sıra jeopolitik ve jeostratejik açılardan da önemli olduğu düşünüldüğünde,⁴² Türkiye’deki terörün sebebi daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti de günümüzdeki bu mevcut dünya dengeleri içerisinde terörizm ile uğraşmakta ve meşru bir şekilde varlığını korumaya çalışmaktadır.

Türkiye bu kavgayı kimi zaman ayaklanmalar, kimi zaman terörizm, kimi zaman da aşırı akımlar şeklinde yaşamış ve yaşamaya devam etmektedir. Bu durumun günümüzdeki somut örnekleri olarak, terörizm bağlamında PKK terör örgütü, aşırı akımlar bağlamında ise Türkiye’de farklı esaslara dayalı bir devlet düzeni kurmaya çalışan çeşitli siyasi hareketler gösterilebilir.

Bu bağlamda Türkiye’nin öncelikle mücadele ettiği PKK terörünün birincil hedefi, Türk ordusu değildir; mesele Türk milletini bütünleştiren değerlere ve Türk kültürüne ölümcül darbeyi indirebilmektir. Bu sebepten terörle mücadele eden diğer devletlerin aksine Türkiye’de bu mücadele hem askerî hem de kültürel olarak devam etmekte, verilen askerî mücadele Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile birlikte Türk millî kimliğini de korumaktadır.

Tehlike ve saldırılara korumasız bir şekilde açık olan hiçbir organizmanın yaşama şansı yoktur.

Kültür savaşı veya inşası Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile yaşıttır. Anadolu coğrafyasında çok kültürlü ve çok kimlikli Osmanlı Devleti'nin yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti millî bir devlet olarak, millî bir politika geliştirip iktisadi, siyasi, kültürel, askerî hâkimiyetini tesis etmiştir.

Buna karşın yeni devletin kuruluşuyla birlikte millî devletin gerekli kıldığı ortak kimlik ve vatandaşlık bilinci ile bireysel kimliğe saygılı bir çağdaşlaşmayı

Kendilerini “solcu” “Atatürkçü” ve “laik” veya “sosyal” demokrat diye nitelendirenler şeriat ve faşizm korkusuna kapılarak milliyetçiliği ırkçılıkla, Müslümanlığı da irtica ile özdeşleştirmişlerdir.

temsil eden Türk milliyetçiliği ideolojisinin, Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra siyasetten dışlanmasıyla büyük bir boşluk doğmuştur. Kendilerini “solcu” “Atatürkçü” ve “laik” veya “sosyal” demokrat diye nitelendirenler şeriat ve faşizm korkusuna kapılarak milliyetçiliği ırkçılıkla, Müslümanlığı da irtica ile özdeşleştirmişlerdir. Her kültür gibi kendine has özelliklere sahip olan Türk kültürünü kendi iç dinamikleriyle değerlendiremeyen aydınlar; ülkenin sosyal ve siyasi meselelerini anlamlandırmada tıkanmışlardır. Bu sebeple toplumun dinamikleri bozulmuş⁴³ toplumsal meseleler çözümsüz kalmış, ülke ve Türk milleti, hakkı olan kalkınmayı ve terörü defetmeyi sağlayamamış, halk hakkı olan refaha ulaşamamıştır. Gelir dağılımı ve işsizlik en büyük adaletsizlik hâline gelmiştir. Bu konuları istismar eden iç ve dış odakların da gayreti ile ülke bölücü kökten dincilerle, bölücü Kürtçülerin terör mücadelesi ile karşı karşıya kalmıştır.⁴⁴

Bütün bu maddi sıkıntıların yanı sıra düşünce dünyamızda yaratılan olumsuzluklar halkın kimlik anlayışında sapmalara sebep olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütünlüğünü sağlayan kavramlarla devamlı surette oynanarak bireylerin zihinlerinde “farklılık şuuru” beslenmiştir.

Ayrıca Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da görülen ve ayrıştırmayı tetiklemek için kullanılan sosyal ve ekonomik meseleler yalnızca bu bölgeye has değildir. Bu bölgede yaşanan sıkıntılar Türkiye'nin çevresindeki problemler yumağının sadece bir parçası durumundadır.⁴⁵ Aynı zamanda bu problemin Türkiye'nin iddia edildiği gibi sözde baskıcı tutumlarından da kaynaklandığı söylenemez zira baskıcı ve totaliter devletlerde kimsenin isyan etmediği de bir gerçektir. Örnek vermek gerekirse Çin ve Sovyetler Birliğine isyan edilmemiştir. Ancak bu ülkelerde demokratikleşme hareketleri başlayınca isyanlar da başlamıştır.⁴⁶

Bugün Türkiye'de meydana getirilmek istenen ayrıştırma hareketi ülke içinde homojen olmayan bir toplum yapısının oluşturulmasıyla elde edilmek istenmektedir. Bilindiği gibi heterojen grupların mensubiyet duygusundan uzak

olmaları siyasi oyunlara daha kolay kurban gitmelerine yol açar. Nitekim Türkiye’de de süreç bu şekilde işlemekte; Türk milletinin bütünleşmesini sağlayan yapı taşları birer birer yerinden sökülmemekte, yerine ithal ideolojiler ve anlayışlar konulmaktadır. Sosyal bütünleşmeye yol açabilecek müşterekleri ön plana çıkarmak yerine, mevcut nüanslar ayrılık unsurları olarak karşımıza çıkarılmaktadır. Bütün bunlara ilaveten bugünün Türkiye’sindeki demokratikleşme probleminin mevcudiyeti teröre propaganda imkânı sağlamaktadır.⁴⁷

Artık Türkiye’de etnik kimlik asabiyeti ile yapılan tartışmaların terörü tektilediği kabullenilmelidir. Bunun yanı sıra devlet de millî birlik ve bütünlük politikasını gözden geçirerek eksiklikleri giderecek tedbirleri almalıdır. Aydınlar ise bu süreci doğru okuyarak halka toplumcu ve bütüncü yaklaşımları anlatabilmelidir. Çünkü 90 yıl önce üzerinde mutabık kalınmış olan Misak-ı Millî ilkelerinde bugün itibarıyla herhangi bir değişiklik olmamıştır. Misak-ı Millînin ruhu, bu coğrafyada sahip olunan maddi ve manevi bütün zenginlikle birlikte ‘tek bir kimliğin’ sahipliğidir. ■

¹ Uzun, Adem (2003), **PKK’dan Kadek’e Bir Terör Örgütü’nün Anatomisi**, Ankara s. 3.

² Çitlioğlu, Ercan (2005), **Gri Tehdit Terörizm**, Ankara s. 15.

³ Akmaral, Kemal (2004), **Anti Teröristin El Kitabı**, İstanbul s. 31.

⁴ ÇİTLİOĞLU, **Gri Tehdit Terörizm**, s. 15.

⁵ Savaş, Taner (2000), “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri” **Terörizm İncelemeleri**, (Editör: Ümit Özdağ, O. Metin Öztürk), Ankara s. 16.

⁶ İlhan, Suat (2002), **Terör: Neden Türkiye?**, Ankara s. 3.

⁷ İçli, Tülin Günşen (2002), “Terörün Sosyal Yapı Üzerindeki Etkileri”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları(20–24 Mayıs 2002)**, Ankara s. 176.

⁸ Başeren, Sertaç (2000), “Terörizm Kavramsal Bir Değerlendirme” **Terörizm İncelemeleri**, (ed. Ümit Özdağ, O. Metin Öztürk), Ankara s. 1-2.

⁹ Türk iç hukukunda terör kavramının tanımı şu şekildedir; “*Baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti’nin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü eylemler*” . bk. Kamil Yüzceoral, “Terör Kavramı” TDV, S.17 s. 24.

¹⁰ AKMARAL, **Anti Teröristin El Kitabı**, s. 24-25.

¹¹ Dedeoğlu, Beril (2006), “Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Paradoksal Olguları”, **Avrasya Dosyası**, Cilt 12, Sayı 3, s.6-7.

¹² AKMARAL, **Anti Teröristin El Kitabı**, s. 31.

¹³ Acar, Pulat (2002), “Demokrasi ve Terör”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları(20–24 Mayıs 2002)**, Ankara s. 33.

¹⁴ AKMARAL, **Anti Teröristin El Kitabı**, s. 26.

¹⁵ ÇİTLİOĞLU, **Gri Tehdit Terörizm**, s. 261.

¹⁶ Çaycı, Sadi “Terörizm, Aşırı Akımlar ve Hukuk”, **Stretejik Analiz**, Nisan 2007, s. 60.

¹⁷ DEDEOĞLU, “Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Paradoksal Olguları”, s. 11.

¹⁸ ÇAYCI, “Terörizm, Aşırı Akımlar ve Hukuk”, s. 60.

¹⁹ DEDEOĞLU, “Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Paradoksal Olguları”, s. 11.

- ²⁰ **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 2006, s. XIV.
- ²¹ ÇİTLİOĞLU, **Gri Tehdit Terörizm**, s. 45.
- ²² İLHAN, **Terör: Neden Türkiye?**, s.237.
- ²³ **Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri**, YÖK, Ankara 1985, s. 20.
- ²⁴ **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, s. 531.
- ²⁵ **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, s. 532.
- ²⁶ İLHAN, **Terör: Neden Türkiye?**, s. 3
- ²⁷ **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, s.548.
- ²⁸ Ekizer, Süleyman “ Terörle Mücadelede Bilimsel Yaklaşımlar”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27–28–29 Mart 2000 Elâzığ**, s. 90.
- ²⁹ **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elâzığ**, s. 12.
- ³⁰ **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elâzığ**, s. 7
- ³¹ Çevik, Abdülkadir (2009), **Politik Psikoloji**, Ankara s. 94.
- ³² Tatar, Taner “ Demokrasi Kalkanında Terör”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27–28–29 Mart 2000 Elâzığ**, s.279.
- ³³ Aktan, Gündüz (2002), “Dünyada Terör: Terörizm ve Uluslararası İlişkiler”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları (20–24 Mayıs 2002)**, Ankara s. 65.
- ³⁴ AKMARAL, **Anti Teröristin El Kitabı**, s. 23.
- ³⁵ **Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri**, s. 39.
- ³⁶ **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, s. XII.
- ³⁷ Tatar, T. “ Demokrasi Kalkanında Terör”, s.280
- ³⁸ Tatar, Hüsnüye Canbay “Sosyal Hareketler Sosyolojisi Açısından PKK”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27–28–29 Mart 2000 Elâzığ**, s.290.
- ³⁹ Ünal, Şeref (2000), “Terörizm ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” **Terörizm İncelemeleri**, (ed. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk), Ankara s. 88.
- ⁴⁰ AKMARAL, **Anti Teröristin El Kitabı**, s. 137.
- ⁴¹ Kocaoğlu, Mehmet “21.Yüzyılda Güvenlik Yine Türkiye’nin Öncelikli Sorunudur”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elâzığ**, s.406
- ⁴² Koca, Hüseyin “GAP ve GÜNEYDOĞU Anadolu’nun Güvenliğini Etkileyen Yapısal Sorunlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elâzığ**, s.835.
- ⁴³ Türkeş, Umay “Güvenlik ve Huzurun Kültür ve Sanatla Bağlantısı”, **I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elâzığ**, s.773-775.
- ⁴⁴ KOCAOĞLU, “21.Yüzyılda Güvenlik Yine Türkiye’nin Öncelikli Sorunudur”, s.421.
- ⁴⁵ T.TATAR, “ Demokrasi Kalkanında Terör”, s.281.
- ⁴⁶ Aktan, Gündüz (2002), “Dünyada Terör: Terörizm ve Uluslararası İlişkiler”, **Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları (20–24 Mayıs 2002)**, Ankara s. 63.
- ⁴⁷ TATAR, H. C. “Sosyal Hareketler Sosyolojisi Açısından PKK”, s.289.; T.TATAR, “Demokrasi Kalkanında Terör”, s.281.